

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ та СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
Харківська державна академія культури
Факультет аудіовізуального мистецтва

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету
аудіовізуального мистецтва

Наталія МАРХАЙЧУК

29 жовтня 2024 р

**ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
з майстерності оператора у виробництві аудіовізуальних творів**

для здобувачів
спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво»
галузі знань 02 «Культура і мистецтво»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
(денна форма навчання)
за освітньо-професійною програмою
«Оператор телебачення»

Харків 2024

Програма атестаційного екзамену з майстерності оператора у виробництві аудіовізуальних творів за освітньо-професійною програмою «Оператор телебачення» для здобувачів спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (денна форма навчання).

Укладачі:

ст.викладач Євгеній Павлов
ст.викладач Борис Фарафонов
викладач Максим Демиденко

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри фотомистецтва та операторської майстерності

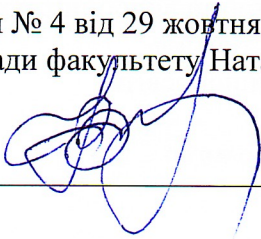
Протокол № від ____ жовтня 2024 року.
Завідувач кафедри Дмитро КОНОВАЛОВ

СХВАЛЕНО

радою факультету Аудіовізуального мистецтва

Протокол № 4 від 29 жовтня 2024 року.
Голова ради факультету Наталія МАРХАЙЧУК

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підсумкова атестація бакалавра аудіовізуального мистецтва за освітньо-професійної програмою «Оператор телебачення» передбачає перевірку загальнотеоретичної та практичної підготовки випускників першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у відповідності до Стандарту вищої освіти спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» галузі знань 02 «Культура і мистецтво» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (затверджений та введений в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 10.07.2019 р. № 956).

Визначення рівня теоретичної підготовки випускників за освітньо-професійної програмою «Оператор телебачення» має відбуватися на атестаційному екзамені з майстерності оператора у виробництві аудіовізуальних творів, в той час, як визначення рівня їх практичної підготовки передбачене під час публічної демонстрації і захисту кваліфікаційної роботи (екранної).

Мета атестаційного екзамену з майстерності оператора у виробництві аудіовізуальних творів: встановлення відповідності результатів навчання випускників освітньо-професійної програмою «Оператор телебачення» змісту та вимогам освітньо-професійної програми, за якою вони навчалися.

Форма проведення підсумкової атестації – усний іспит за білетами.

Процедура проведення іспиту визначається відповідним Положенням.

Структура екзаменаційного білету. Екзаменаційний білет має містити теоретичні питання з майстерності оператора у виробництві аудіовізуальних творів та практикоорієнтоване питання з аналізу операторських прийомів.

Програма атестаційного екзамену з майстерності оператора у виробництві аудіовізуальних творів включає найважливіші питання з основних складових творчої та виробничої діяльності з виробництва аудіовізуальних творів, які відображені в комплексі нормативних освітніх компонент, а саме «Кінотелеоператорська майстерність», «Світло і композиція», «Багатокамерна зйомка». Програмою передбачене висвітлення міждисциплінарного зв'язку навчальних дисциплін різних частин навчального плану, при цьому врахована специфіка кожної дисципліни та її спрямованість на формування відповідних компетенцій та програмних результатів навчання, визначених Стандартом вищої освіти спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» галузі знань 02 «Культура і мистецтво» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (затверджений та введений в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 10.07.2019 р. № 956).

Під час екзамену здобувач повинен показати розуміння основних законів, закономірностей мистецько-виконавської діяльності, їх практичного значення в процесі творення аудіовізуального твору, перспектив розвитку галузі та продемонструвати уміння використовувати набуті знання для вирішення прикладних питань. Також він має продемонструвати орієнтування у фактичному матеріалі, показати свою обізнаність з творчістю визначних представників аудіовізуального мистецтва (у першу чергу кінооператорів).

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ,

визначені Стандартом вищої освіти спеціальності 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» галузі знань 02 «Культура і мистецтво» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (затверджений та введений в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 10.07.2019 р. № 956.), перевірка яких передбачена на атестаційному екзамені з майстерності оператора у виробництві аудіовізуальних творів

ПРН 1	Володіти методами та прийомами редакторсько-сценарної/ продюсерської/ режисерської/ <u>операторської</u> / звукорежисерської творчо-виробничої діяльності при створенні (виробництві) аудіовізуальних творів.
ПРН 2	Володіти методами та навичками роботи з монтажною технікою та програмним забезпеченням.

ПРН 3	Володіти методами та навичками роботи зі знімальною та освітлювальною технікою та обладнанням.
ПРН 7	Забезпечувати виразність при втіленні авторського задуму аудіовізуального твору.
ПРН 1 1	Знати, розуміти і використовувати у професійній діяльності концептуально-видові та стилістичні стандарти телевізійного ефіру, вимоги до особливості роботи у прямому ефірі, підготовки телевізійних програм різних жанрів.
ПРН 1 6	Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно та письмово.
ПРН 1 7	Збирати, оцінювати, аналізувати та обробляти інформацію з використанням сучасних інформаційних технологій та спеціалізованого програмного забезпечення.
ПРН 1 8	Приймати ефективні рішення на основі релевантних даних із застосуванням сучасних методів і засобів прийняття рішень, у тому числі багатокритеріальних рішень в умовах невизначеності.
ПРН 1 9	Володіти знаннями, уміннями й навичками щодо забезпечення необхідного рівня безпеки у надзвичайних ситуаціях, охорони праці та виробничої санітарії

ПРОГРАМА
атестаційного екзамєну
з майстерності оператора у виробництві аудіовізуальних творів
(теоретична частина)

Тема 1. Жанрово-видові форми інформаційного мовлення. Новини – основа інформаційного мовлення на телебаченні. Новинна інформація для масової аудиторії - це перш за все повідомлення про актуальні події та проблеми в країні і на міжнародній арені, які роблять історію в самому широкому тлумаченні цього поняття. Новини та інформаційні програми - найдорожчий і найважливіший вид телевізійної творчості. Інформаційні програми можуть бути опорними точками сітки мовлення будь-якої телекомпанії, а усі інші передачі розташовуються в інтервалах між випусками новин. Репортаж з місця події – жанр журналістики, що оперативно повідомляє про яку-небудь подію, спостерігачем або учасником якої є журналіст. Різновиди телевізійного репортажу: подієвий, тематичний (проблемний), спеціальний. Інші інформаційні жанри журналістики: замітка, телевиступ, телезвіт, інтерв'ю.

Тема 2. Фігура та фон. Їх співвідношення при зйомці об'єктивом з різною фокусною відстанню. Розглядання співвідношення фігури та фону, як акцентного прийому в композиції кадру; як способу, що регулює кількість візуальної інформації а також впливає на естетичну якість зображення. Дослідження цих результатів за умов використання об'єктивів з довгою, короткою та нормальною фокусною відстанню і великою та малою глибиною різкості зображеного простору в умовах зйомки стендапа .

Тема 3. Види та методи панорамування відеокамерою. Змістовне призначення панорам: оглядової, стеження та перекиду погляду. Залежність швидкості панорамування відеокамерою від значення фокусної відстані об'єктива. Панорамування з нерухомої та рухомої опори. Технологічні засоби, що використовуються для реалізації різних видів панорамування відеокамерою. Зйомка відеозамітки

Тема 4. Композиція кадру. Форма й зміст кадру. Композиція в живописі, фотографії та «полікомпозиції» кадру. Формат і границі кадру. Сюжетно-композиційний центр кадру. Картинна площа кадру й лінії взаємодії об'єктів зйомки як елементи композиційної побудови кадру. «Відкрита» і «закрита» композиції. «Стійка» і «нестійка» композиції. Поняття «гармонії», «рівноваги» композиційних побудов кадру. Симетрія кадру. Діагональна побудова кадру. Масштаб кадру: загальний, середній, великий плани, показ деталі. Проведення зйомок, що досліджують ці чинники.

Тема 5. Операторський прийом "Вісімка". Посилення враження особистого контакту в кадрі між персонажами при зближенні вісі зйомки та лінії спілкування, і навпаки, виникнення

психологічної дистанції при збільшенні кута між ними. Вплив висоти точки зйомки на створення вражень поважності, домінування, відчуженості, документальної нейтральності, дистанціювання. Картинна площа кадру й лінії взаємодії об'єктів зйомки, як елементи композиційної побудови кадру. Застосування в композиції правила третин при зйомці "вісімкою". Масштаб кадру (загальний, середній, великий план), як значення й емоційна характеристика персонажу з можливістю різних ступенів ототожнення глядача з ним. Умови передачі цілісності простору в кадрі та орієнтації у ньому глядачем. Зйомка інтер'ю.

Тема 6. Освітлення студії для інформаційного мовлення. Залежність обирання схеми освітлення студії від змістовного напрямку передачі. Особливості освітлення студії, що тяжіє до об'єктивної трансляції інформації: м'які тіні від малюючого світла, слабкий контур від контрового підсвітлювання і високий рівень заповнюючого безтіньового світла. Передачі з телепубліцистики припускають більший діапазон застосування світлотіньових схем, які ґрунтуючись на концепції проекту, мають можливість створити своє художньо-образне рішення. Створення освітлення для новинної студії та проведення зйомки. Створення освітлення для передачі з телепубліцистики та проведення зйомки.

Тема 7. Зйомка репортажного сюжету для новин. Перевірка та підготовка знімальної апаратури та обладнання: камера, об'єктиви, акумулятори, штатив, носії інформації, мікрофон, петлички, джерела освітлення для інтер'єру та для натурального підсвітлення. З'ясувати з режисером або журналістом характер сюжету, можливі локації, синхрони, або стендапи, ключові моменти події, домовитись з колегою про якісь німі знаки взаєморозуміння, коли нема змоги казати у голос. Зняти матеріал репортажного сюжету для новин.

Тема 8. Використання методу відтворення події для інформаційного мовлення. Вибір характеру освітлення для реалізації задуму в студії. Розкриття методу відтворення події. Ознайомлення з режисерським баченням відтворення події. Обговорення щодо характеру світлових ефектів, які доцільні для даного літературного матеріалу. Прийняття спільного рішення по стилізації зображення події, що відтворюється, вибору конкретного світлового ефекту, його кольорності, контрасту, куту спрямування світла. Створення операторської експлікації. Проведення пробної зйомки з дійовими персонажами.

Тема 9. Креативні можливості точки зйомки в поєднанні з об'єктивами з різною фокусною відстанню. Враження, що породжуються використанням низької, нормальної та верхньої точки зйомки. Ракурсна точка зйомки. Утилітарне й творче застосування об'єтивів. Перспективні ефекти при зйомці на широкому, нормальному та вузькому куті зору об'єктива. Ефекти зміни швидкості руху на екрані об'єктів при зйомці на широкому та вузькому куті зору об'єктива. Проведення зйомок, що досліджують ці чинники.

Тема 10. Операторські прийоми, що пов'язані з глибиною різко зображеного простору. Поняття глибини різко зображеного простору. Фактори, що обумовлюють її величину: значення фокусної відстані, значення діафрагми об'єктива, дистанція від камери до об'єкту зйомки. Поняття гіперфокусу. Зйомка динамічною камерою з об'єктивом, встановленим на гіперфокус, що дає максимальне значення глибини різко зображеного простору. Зйомка з малою глибиною різко зображеного простору, що дає можливість створювати ефекти оптичної перспективи; оперувати площиною різко зображеного простору, зміщуючи її по оптичній вісі об'єктива за допомогою руху камери, або змінюючи метраж наводки на різкість; введення в площину різко зображеного простору об'єкта із-за меж кадру і таким же чином виведення; введення з нерізкості об'єкта, що рухається в напрямку оптичною вісі, в площину різко зображеного простору і знову виведення в стан нерізкості. Проведення зйомок з використанням даних операторських прийомів.

Тема 11. Види перспективи та їх використання у композиції кадру. Перспектива, як чинник створення тривимірного простору на екрані. Роль перспективи в організації сюжетно-композиційного центру кадру. Лінійна перспектива. Повітряна перспектива, що складається з тональної, колористичної, оптичної перспективи. Динамічна перспектива. Сферична перспектива. Апаратна оптична перспектива, що створюється об'єктивами при зйомці з малою

глибиною різко зображеного простору. Залежність екранної передачі перспективи від її зйомки об'єктивними з різною фокусною відстанню. Практичне дослідження цих чинників.

Тема 12. Зйомка в натурних умовах епізодів з відтворення минулих подій. Прийняття спільного рішення по стилізації зображення події під той час коли вона сталася. Завчасний вибір локації для зйомок. Фіксація шляху сонця через фотографування з можливих точок зйомки обраного місця події для реєстрації характеру світлотіні на час роботи. На основі режисерської розробки та операторської експлікації написання технологічної карти зйомки (послідовний порядок зйомки кадрів з однієї точки, якщо характер освітлення не змінюється кардинально). Перевірка та підготовка знімальної апаратури та обладнання: камера, об'єктиви, акумулятори, штатив, носії інформації, мікрофон, петлички, джерела освітлення для натурального підсвітлення і т. ін.. Бажано проведення пробної зйомки з дійовими персонажами. Після аналізу та висновків приступати до основної зйомки.

Тема 13. Майстерність оператора хронікально-документальних фільмів. Пряма зйомка дійсності. Кінокадр - основа хронікально-документального екранного твору. Технологія знімального процесу кінодокумента.

Тема 14. Майстерність оператора у роботі над екранізацією літературного твору. Робота з операторською оптикою у процесі створення образотворчого рішення екранізації. Робота оператора зі світлом в інтер'єрі та екстер'єрі та використання світла в екранізації.

Тема 15. Історичний аспект виникнення багатокамерного способу зйомки. Перше використання багатокамерних зйомок. Багатокамерна зйомка як спосіб конденсації знімального часу. Принципи гармонійного показу телевізійного дійства в контексті правильного композиційного збудування візуального простору зйомки.

Тема 16. Багатокамерна зйомка на телебаченні. Ефектність та ефективність багатокамерності при зйомці різножанрових програм. Структурні особливості виїзного багатокамерного комплексу, технічна експлуатація. Умови проведення дозйомочної роботи (попередній виїзд бригади ПТВС, тракт) і правила взаємодії технічного обслуговуючого персоналу, творчого персоналу (оператори) і режисера.

Тема 17. Багатокамерна зйомка в студії та на виїзді. Режисерське рішення відтворення простору знімального майданчика. Реалізація режисерського задуму згідно особливостей конкретного студійного, концертного, трансляційного простору. Особливості підключення апаратури. Робота зі звукорежисером по створенню оптимальної розстановки мікрофонів (за умови, що вони не руйнують композицію кадру).

Тема 18. Особливості роботи режисера з оператором. Робота режисера з оператором до зйомки, написання "розкадровки" дійства, місця розстановки камер згідно пластики майбутньої події, функціональні обов'язки операторів різних камер по виконанню задач показу кожного поля зору (кожної камери). Необхідність використання додаткових засобів зйомки (кран, рейки). Виїзд режисера і оператора-постановника на місце зйомки – реалізація обговорених планів на конкретному місці.

Тема 19. Різновиди багатокамерних зйомок: музичний концерт класичної музики. Зйомка в Філармонії, Органному залі, Консерваторії. Визначення концепції розстановки камер згідно з розташуванням музикантів на сцені та згідно особливостей показу музичних інструментів. Операторська робота над розстановкою освітлювальної апаратури (яка не йде в розріз із проханнями музикантів і не викликає дискомфорт глядачів).

Тема 20. Різновиди багатокамерних зйомок – опера. Особливості показу оперної мізансцени. Жанрова особливість зйомки по крупності (театральна умовність). Використання операторських прийомів зйомки, які не порушують сюжет оперної дії.

Тема 21. Різновиди багатокамерних зйомок – народні танці. Досягнення мети правильного драматургічного показу танців. Зв'язок між умовністю жанру та вільністю розстановки камер. Особливість зйомки крупних планів як акцентування на народних елементах і прикрасах танцюристів, а також на їх емоційному стані.

Тема 22. Різновиди багатокамерних зйомок – класичні та сучасні танці. Досягнення мети правильного драматургічного показу танців. Вміння передавати “малюнок” танцю і образний стиль танцю (не показувати зайві деталі, або навпаки не перетягувати загальний план). Особливість використання спеціальних засобів зйомки – кран, рейки для передачі фейєричності та піднесеності дійства. Помилки в “літанні” крана. Необхідність зйомки глядача як відтворення емоційного фону концерту (згідно режисерського завдання).

Тема 23. Багатокамерна зйомка в аналітико-політичних телевізійних програмах. Студійна зйомка в умовах дискусійної програми. Вміння спіймати “реакцію”. Розстановка камер згідно прописаного сценарію, творча роль оператора-постановника в розподіленні функцій між камерами. Особливо важлива функція “вільної” камери, як метод отримання “живої” картини і неочікуваного ракурсу.

Тема 24. Виникнення і еволюція світлових приладів для зйомки у павільйоні. Студії художників-живописців як попередники кіно-телевізійних павільйонів. Примхи природи, еволюція світлочутливості кіноплівок, збільшення потужності штучних джерел світла. Електрична ера у фото-кіно-телевиробництві. Новітні освітлювальні прилади.

Тема 25. Світло як природний феномен. Природа світла. Корпускулярно-хвильова теорія світла. Розповсюдження світла у різних середовищах (повітря, вода, скло та ін.). Перетин кордонів двох середовищ. Спектральний склад сонячного світла.

Тема 26. Світлові величини і одиниці їх вимірювання. Освітленість (люкс). Яскравість (апостиль). Відбивна здатність (альbedo). Правило «квадратів відстаней». Експозиція. Експоконтроль.

Тема 27. Функції світла - погляд оператора. Експозиційна функція світла. Світло, що виявляє форму, обсяг об'єму, рельєф і фактуру предметів, підсилює відчуття простору і руху. Функція виявлення кольору предметів та об'ємів. Психоемоційна функція світла.

Тема 28. Технічне обладнання павільйонів — основні вимоги. Багатоваріантність типів сучасного фото-кіно-телепавільйону (пристосовані, спеціально споруджені, з новітнім роботизованим обладнанням) за різним призначенням. Електрична потужність електромереж павільйону. Світлова потужність та набір світлових приладів. Система управління світлом. Звукоізоляція павільйону. Припливно-витяжна вентиляція. Пожежна безпека. Побутові умови для зйомочної групи.

Тема 29. Принцип роздільного освітлення фону і фігури в павільйоні. Творчі та технологічні задачі визначення об'єму, рельєф і фактуру предметів при освітленні обличчя, фігур. Виявлення об'єму, рельєфу і фактури предметів при освітленні фону. Технологія роздільного освітлення фону і фігури в павільйоні.

Тема 30. Види світла по функціям та напрямкам. Фронтальне, контрове, бокове, діагональне, верхнє та нижнє освітлення — за напрямками. Малююче, заповнююче, контрове (контурне), моделююче та фонове світло - розподіл за функціями.

Тема 31. Світловий ключ. Світловий баланс. Світловий ключ — система експонетричного контролю. Ключова яскравість - яскравість на частині обличчя, на яке падає світло. Співвідношення світла і тіні на обличчі. Співвідношення світла і тіні на обличчі і фоні.

Тема 32. Вимірювання та відтворення світлових балансів дня та ночі. Співвідношення світла і тіні на обличчі при денному освітленні. Співвідношення світла і тіні на обличчі і фоні при денному освітленні. Співвідношення світла і тіні на обличчі при нічному освітленні. Співвідношення світла і тіні на обличчі і фоні при нічному освітленні. Експонетричні параметри відтворення світлових балансів дня та ночі.

Тема 33. Методи малюючого та безтіньового світла у павільйоні. Їх варіації. Метод малюючого (пластичного) світла у павільйоні. Метод безтіньового світла у павільйоні. Варіації двох методів. Відтворення ефектів освітлення світлових приладів різних типів та епох.

Тема 34. Основні види внутрішньокадрового монтажу (послідовний, контрастний, паралельний й асоціативний). Проблеми послідовного монтажу. Стили зйомки для кожного

виду внутрішньокадрового монтажу (горизонтальна панорама, вертикальна панорама, діагональна панорама, зйомка з руху та панорама з руху, зйомка з використанням стедікама).

Тема 35. Контрастний внутрішньокадровий монтаж. Візуальні вимоги від зйомки для контрастного внутрішньокадрового монтажу. Аналіз візуальних можливостей локації для контрастного внутрішньокадрового монтажу. Методи зйомки різних точок зору на одну подію. Створення візуального контрасту для зйомки протилежних соціально-моральних позицій та цінностей.

Тема 36. Паралельний внутрішньокадровий монтаж. Візуальні вимоги від зйомки для паралельного внутрішньокадрового монтажу. Аналіз візуальних можливостей локації для паралельного внутрішньокадрового монтажу. Методи зйомки смислових ліній, що самостійно розвиваються.

Тема 37. Асоціативний внутрішньокадровий монтаж. Візуальні вимоги від зйомки для асоціативного внутрішньокадрового монтажу. Аналіз візуальних можливостей локації для асоціативного внутрішньокадрового монтажу. Методи зйомки асоціативних кіл, що породжують документальні та художні фрагменти.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ відповіді здобувача на атестаційному екзамені з майстерності оператора у виробництві аудіовізуальних творів

Відповідь здобувача відповідає високому рівню («відмінно»), якщо вона містить повне, розгорнуте, правильне та обґрунтоване викладення матеріалу; відображає чітке знання відповідних категорій, їх змісту, розуміння їх взаємозв'язку і взаємодії, правильне формулювання тлумачень відповідних понять; свідчить про знання назв і змісту передбачених програмою інформаційних джерел; містить аналіз змістового матеріалу, самостійні висновки здобувача, формулювання та аргументацію його точки зору; логічно і граматично правильно викладена.

Відповідь здобувача відповідає середньому рівню («добре»), якщо вона виявляє загально високий рівень знань здобувача щодо всієї програми навчальної дисципліни та практично відповідає викладеним вище вимогам, однак, при цьому не містить самостійного аналізу питання або не повністю аргументована, або не містить окремих елементів чи ознак, які не є суттєвими для характеристики предмету питання; або містить незначні неточності, які не впливають істотно на загальну характеристику того чи іншого явища (поняття тощо).

Відповідь здобувача відповідає низькому рівню («задовільно»), якщо вона є неповною, не містить усіх необхідних відомостей про предмет питання, є не зовсім правильною: наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, назв та змісту джерел інформації щодо питання, нечіткі характеристики відповідних явищ; не є аргументованою, не містить посилань на інформаційні джерела; свідчить про наявність прогалин у знаннях здобувача; викладена з істотним порушенням логіки подання матеріалу; містить багато теоретичних помилок.

Відповідь оцінюється «незадовільно», якщо здобувач не відповів на питання білету, або відповідь є неправильною, не розкриває сутності питання, або допущені грубі змістовні помилки, які свідчать про відсутність знань у здобувача, або їх безсистемність та поверховість, невміння сформулювати думку та викласти її, незнання основних положень навчальної дисципліни.

КРИТЕРІЇ ВИСТАВЛЕННЯ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ на атестаційному екзамені з майстерності оператора у виробництві аудіовізуальних творів

При виставленні підсумкової оцінки на комплексному державному екзамені з фаху комісія виходить з того, що всі складові державного екзамену є рівноцінними, а підсумкова

оцінка визначається на основі обчисленої середньої арифметичної оцінки з округленням до сотих часток.

Крім цього враховуються загальні вимоги до виконання завдань, що забезпечують максимальну оцінку:

- здатність до застосування знань, їх диференціювання, інтеграції та уніфікації аналізу фактів, подій, прогнозу результатів;
- правильність рішень, інтерпретації матеріалів, схем, графіків, діаграм які здобувач використовує в якості аргументів;
- повнота структури відповіді (постановка задачі, схема відповіді, висновки, оцінка існуючих поглядів на питання);
- грамотність, лаконізм і логічність, послідовність викладу.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОПІДГОТОВКИ до атестаційного екзамену з майстерності оператора у виробництві аудіовізуальних творів

1. «Закриті» та «відкриті» композиції. Їхні монтажні можливості.
2. HD-формати, позитивні якості та недоліки. Обробка і монтаж HD.
3. Актуальні джерела телевізійного світла.
4. Актуальні формати відеозапису.
5. В якому порядку реалізується знімальний процес фільму?
6. Види панорам. Швидкість панорамування, розмежування механізмів впливу на різкість та чіткість зображення.
7. Види панорам. Швидкість панорамування. Механізми впливу на різкість та чіткість зображення.
8. Види світла й робота з ним.
9. Визначення драматургії як компоненту екранного видовища.
10. Використання професійних та побутових джерел світла в знімальному процесі.
11. Виразність екранного твору та засоби досягнення виразності.
12. Вплив фокусної відстані об'єктива на екранне втілення лінійної та повітряної перспективи.
13. Засоби гармонізації композиції.
14. Зйомка на натурі. Її особливості, пов'язанні з положенням сонця.
15. Зйомка натюрморту. Функція натюрморту в екранному мистецтві.
16. Зйомка пейзажу. Функція пейзажу в екранному мистецтві.
17. Кінематографічна композиція: сутність поняття.
18. Композиційні лінії спокою в площині кадрового зображення.
19. Композиції з застосуванням різних прийомів організації переднього плану.
20. Композиція кадру. Засоби створення акцентів в композиції.
21. Кут зору об'єктива. Види об'єктивів.
22. Можливості динамічної камери в створенні просторово-часових композицій.
23. Монтаж як творчо-технологічний етап творення екранного твору.
24. Назвіть і охарактеризуйте поширені операторські прийоми.
25. Операторські прийоми художньої репродукції документів.
26. Операторські фактори впливу на трактовку епізоду фільму.
27. Оптичний та видимий спектр. Кольорова температура. Баланс білого, його практичне застосування.
28. Особливості документальних зйомок новинного сюжету чи фільму. Засоби зйомки: репортаж, постановка, відновлення факту.
29. Особливості композицій, створених за допомогою короткого та довгого фокусу об'єктива.

30. Особливості роботи оператора-документаліста.
31. Поняття та засоби створення «внутрішньокадрового» монтажу.
32. Портретна зйомка в інтер'єрі, в павільйоні та на натурі.
33. Прийоми та засоби операторської майстерності (панорама, точка зйомки, перспективні побудови, світло тощо).
34. Принциповий устрій відеокамери.
35. Прихована та звична камера.
36. Проведення зйомки в режимному часі.
37. Специфіка творення «монтажного фільму».
38. Спеціальна зйомочна техніка: засоби стабілізації та переміщення відеокамер.
39. Спеціальна освітлювальна техніка: засоби фокусування, розсіювання та відбиття світла.
40. Техніка безпеки в роботі оператора.
41. Умови монтажності операторського матеріалу.
42. Як реалізується освоєння декорацій?
43. Як складається календарний план у виробництві аудіовізуальних творів?
44. Операторські прийоми (аналіз спадщини відомих кінооператорів)
45. Операторські прийоми (з власного творчого досвіду)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- Безклубенко С. Відеологія. Основи теорії екранних мистецтв. / С.Безклубенко. – К.: А., 2004.
- Верхацький М. Робота актора над образом / М.Верхацький. – К., 1956.
- Горпенко В.Г. Архітектоніка фільму. / В.Горпенко. – К., 2000.
- Загданський Є. Від думки до образу. / Є.Загданський. – К., 1990.
- Ілляшенко В. Книга режисури. / В.Ілляшенко. – К., 2002.
- Кісін В. Режисура як мистецтво та професія. / В.Кісін. – К., 1998.
- Шклярєвський Г., Терещенко Ю. Режисура. Морфологія і синтаксис екранних мистецтв. / Г.Шклярєвський. – К., 2004.
- Ширман Р.Н. Телевізійна режисура. Майстер-клас. / Р.Ширман. – К.; ТРК, 2004.
- Ширман Р.Н. Алхімія режисури. / Р.Ширман. – К.; ТРК, 2006.
- Мащенко І.Г. Українське ТБ: штрихи до портрету. / І.Мащенко. – К.; ТРК, 1995.
- Рибак-Акімов В.В. Зображення, слово, звук у художньому фільмі. / В. Рибак-Акімов. – К., 1967.